

Forord

Dette er bok nummer tre i en serie som Norges Tekniske Vitenskapsakademi utgir for å belyse hvordan digitaliseringen påvirker samfunnet.

Digitaliseringen er trolig den kraftigste driveren for endring i dagens samfunn. Utviklingen har allerede pågått i mange år. På mange områder er den blitt en naturlig del av dagliglivet, slik at vi ofte ikke tenker over at vi er midt i en fundamental samfunnsendring.

Det er nok å minne om et par ting som trolig ikke lenger oppfattes som nye, de har blitt fullstendig internalisert:

- Vi opplever alle å ha blitt bankfunksjonærer, og gjør nesten daglig oppgaver som bankfunksjonæren bak skranken gjorde tidligere.
- Det som for få år siden var et mareritt av papir å holde styre på for å levere selvangivelsen til skattemyndighetene, har nå blitt noe som kommer servert på et fat gjennom *altinn.no*.
- Postverket har blitt grunnleggende endret, gjennom at brevpost så å si har forsvunnet, mens småpakkepost eksploderer på grunn av at deler av varehandelen flyttes til internettet.

Norge er blant de land som har mest utstrakt penetrering av digitaliseringsteknologier på mange samfunnsområder.

I de to tidligere bokutgivelsene har NTVA satt søkelyset på noen aspekter:

- Teknologien endrer samfunnet
Gjennomgang av muliggjørende teknologier som er sterke drivere i samfunnsutviklingen
- Det nye digitale Norge
Hvordan ulike bransjer og samfunnsområder påvirkes av digitaliseringen

Den utgaven du nå har tilgang til, retter oppmerksomheten mot hvordan digitaliseringen påvirker hver enkelt av oss i hverdagen og omformer samfunnsmekanismene mellom hendene våre.

Vi har bedt en gruppe innsiktsfulle mennesker om å tenke høyt om utviklingstrender som er i full gang, men som vi egentlig ikke vet hvor ender.

De fleste av oss har tilgang til enorme mengder informasjon, hvor det meste er tilgjengelig noen få tastetrykk unna. Vi er aktive i større eller mindre grad på sosiale medier, som har fundamentalt endret hvordan vi kommuniserer med hverandre – på godt og vondt. Påvirkningsmulighetene gjennom disse kommunikasjonskanalene overgår alt vi har sett tidligere i menneskehetens historie.

De enorme datamengdene som kan samles og analyseres gjør det mulig å hente ut ny innsikt i samfunnssammenhenger, og lærende systemer gjør det mulig å trekke ut kunnskap. Vi begynner å se konturene av hvordan dette endrer samfunnet, men er nok ikke i stand til å spå om hvordan den samlede effekten vil påvirke vår tilværelse.

Vi vil se mange positive effekter og forbedringer, men også ting som mange vil oppleve som negative. For hver enkelt av oss vil invasjon av privatlivet være en av de negative. Vi ser også at de store aktørene som har tilgang til mer og mer kunnskap om oss og om samfunnet som helhet, skaper konsentrasjon av makt og innflytelse.

Det kommer til å bli en kontinuerlig utfordring å høste maksimalt av de positive effektene, samtidig som vi unngår de negative gjennom å regulere bruken av teknologiene. Hva som er ønskede og uønskede effekter, og hva som ikke bør tillates, vil i en del sammenhenger være verdibaserte synspunkter og ikke fundert i objektive normative grunnlag. Forfatterne av kapitlene i boka peker på mange aspekter, og jeg håper at dette gir stoff til ettertanke for dere som lesere, og ansporer til tenkning om hvordan vi skal forholde oss til det som kommer. Det er viktig at samfunnsdebatten er basert på innsikt, og på bredest mulig kunnskapsgrunnlag.

Jeg vil benytte anledningen til å takke alle bidragsytere for deres arbeid med å skape denne boka.

Forfatternes diversitet gjør at vi får belyst effekter ut fra ulike faglige ståsteder, noe som er helt nødvendig på grunn av det brede og fundamentale nedslag effektene har.

En spesiell takk til redaksjonskomiteen som har skapt den helheten boken utgjør. Alles innsats har vært gjort på frivillig basis, ut fra genuin interesse for å belyse viktige utviklingstrender som de er opptatt av.

NTVA inviterer leserne til å respondere, og diskutere forhold som blir tatt opp, og gjerne også trekke fram forhold som bør få ytterligere oppmerksomhet.

Bokens kapitler er også tilgjengelig på NTVAs hjemmeside (www.NTVA.no) hvor de kan lastes ned gratis.

God lesning!

Torbjørn Digernes
President, Norges Tekniske Vitenskapsakademi

Trondheim, 5. juli 2021